

Geert en Jennie van Zoelen

Drie maanden geleden vervuilden de 135 koeien van Geert en Jennie van Zoelen uit Ommeren hun oude, fiks overbezette stal voor een splinternieuwe, ruim bemeten stal.

Aantal koeien:	135
Aantal stuks jongvee:	150
Hoeveelheid land:	75 hectare
Melkproductie:	9200 4,10 3,55

Familie Van Zoelen bouwt hypermoderne ligboxenstal met zand in de boxen

Een droom gerealiseerd

Het duurde even voor ze groen licht kregen voor de bouw van een nieuwe stal. Afgelopen jaar was het zover. Met de hypermoderne stal, waarin ze automatisch voeren, melken en boxen instrooien, zijn Geert en Jennie van Zoelen klaar voor de toekomst.

tekst Inge van Drie

Het was nogal een ommezwaai. Tot drie maanden geleden liepen de koeien van Geert (52) en Jennie (49) van Zoelen in een oude, lage ligboxenstal met weinig inhoud. De boxen waren eigenlijk te krap voor de huidige generatie koeien en bovendien was de stal fiks overbezet. Het jongvee en de droge koeien moest Van Zoelen noodgedwongen uitbesteden. Bovendien nam het melken veel tijd in beslag. 'We stonden bijna zes uur per dag in de melkput. Dat kostte niet alleen veel tijd, het was ook lichamelijk zwaar. In de nieuwe stal is de fysieke belasting veel minder groot', geeft Van Zoelen aan.

Wie nu het erf in Ommeren oprijdt, treft een hypermoderne ligboxenstal voor 240 melkkoeien. Begin maart namen de 135 koeien de splinternieuwe 0+6+0-stal in gebruik. Een automatisch voersysteem brengt vier keer per dag vers voer voor de

koeien, melkrobots verzorgen het melken en een instrooi-automaat zorgt dat er in de ligboxen regelmatig een nieuw laagje zand komt.

Europese subsidie

Het liefst had Van Zoelen zijn nieuwe stal al een paar jaar eerder gebouwd. 'Ook in 2009 hadden we al plannen, maar toen kregen we de financiering niet rond.' De oude stal renoveren en uitbreiden was geen optie. 'We zijn geen spantjesbouwers. Als je het doet, dan in één keer goed.' Van Zoelen zette daarom zijn plannen in de ijskast, maar afgelopen jaar zorgde de Europese subsidieregeling Integraal Duurzame Stallen ervoor dat hij zijn droom alsnog kon realiseren. 'We hebben van de extra kosten voor bijvoorbeeld het automatisch voeren en de zandstrooier 45 procent vergoed gekregen.'

Over de exacte kosten per koeplaats laat Van Zoelen zich niet uit. 'De helft van de kosten zit in de stal zelf, de andere helft in de inrichting. Maar om eerlijk te zijn interesseren de kosten me niet zo; ik wilde dit er gewoon allemaal in. Liever kijk ik wat de nieuwe stal allemaal oplevert, zoals een hogere melkproductie, een lager vervangingspercentage, een lagere arbeidsbelasting en meer flexibiliteit.' Reizen naar het buitenland legden de kiem voor de plannen van Van Zoelen. 'In Italië zag ik stallen met zand in de boxen. Daar was ik helemaal enthousiast over. Zand is koel, de koeien liggen heerlijk en er groeien geen bacteriën op.'

Eigenlijk wilde hij vanwege arbeidsgemak, koe- en boercomfort voor melkrobots kiezen, maar hij twijfelde of dat in combinatie met zand in de boxen mogelijk was. 'Maar in Israël zijn er zelfs vrij-

Vier keer per dag vers voer door voerrobot

De mest wordt afgestort op een goot

De mestschuif is voorzien van een ketting

Fotoserie

In de Veeteelt-app en op www.veeteelt.nl zijn meer foto's beschikbaar van de nieuwe stal.

Open dag

Op vrijdag 26 juni zetten Geert en Jennie van Zoelen de deuren van hun nieuwe stal open voor het publiek. Van 13.00 tot 21.00 uur zijn bezoekers welkom. Het adres is Spilbergen 7 in Ommeren.

loopstallen met zand waar met melkrobots gemolken wordt. Dat heeft me ervan overtuigd dat het kon.' Van Zoelen koos bewust voor melkrobots van Lely. 'We wilden graag een robot met een borstel, zodat het meeste zand van de spenen is verwijderd voordat de melkbekers aangesloten worden. Ik wil dat zand niet in de melkleiding.'

De melkveehouder overwoog te voeren met een voermengwagen, maar koos uiteindelijk voor een automatisch voersysteem van Trioliet. 'Voeren met een voermengwagen kost veel tijd. Bovendien is het lastig om meerdere keren per dag te voeren. Met een voerrobot lukt dat wel. Zo stimuleer je de koeien om vaker naar het voerhek te komen. Watvoer- en arbeidsefficiëntie betreft, is het combineren van een voerrobot en melkrobots ideaal.' Door de aanschaf van een automatisch voersysteem kon Van Zoelen bovendien besparen op bouwoppervlak. 'We konden de voergangen twee meter smaller maken omdat we er niet met een voermengwagen over hoeven te rijden. Al kunnen we in noodgevalen nog met een trekker met een maisbakje voeren.'

Naar 10 procent vervanging

Na drie maanden sluipt de routine er langzaam weer een beetje in. Al is het nog wel wennen aan alle knoppen en schermen. 'Tot drie maanden geleden had ik nog niet eens een mobiele telefoon', zo benadrukt Van Zoelen de impact van de omschakeling. De resultaten verbeteren nu al, merkt de veehouder op. In de oude stal lag het rollend jaargemiddelde op 9200 kg melk met 4,15% vet en 3,55% eiwit. Het streven van Van Zoelen is om in de nieuwe stal uit te komen op 11.000 kg melk met 4,05% vet en 3,45% eiwit. Dat is ambitieus, maar Van Zoelen denkt dat het haalbaar is. 'De groep met vijftig verse koeien produceert nu al 2000 kg per dag, gemiddeld 40 kg per dag. Dat is inclusief een kwart vaarzen.'

Ook de doelstelling wat betreft vervangingspercentage is flink aangescherpt. In de oude stal lag dat op 25 procent. Dat wil Van Zoelen in ieder geval terugschroeven naar 15 procent, maar liever nog naar 10

Door de voerrobot kon Van Zoelen besparen op bouwoppervlak

Verbeterde gezondheid door zand in boxen

De boxen worden automatisch ingestrooid

Het afkalfhok heeft een stro- en zanddeel

procent. 'Die 15 procent gaat sowieso lukken, maar op de lange termijn wil ik naar 10 procent. Dat betekent wel dat de koeien tien jaar oud moeten kunnen worden.' Van Zoelen streeft ernaar dat de koeien in de nieuwe stal niet meer uitvallen door het milieu. 'We zien nu al dat alle koeien weer haar op de hakken hebben en dikke hakken zijn verleden tijd.' De uiergezondheid is eveneens verbeterd. 'In de oude stal schommelde het celgetal zo rond de 220.000 cellen per ml. Dat is nu al met zo'n 60.000 gedaald, maar eigenlijk wil ik naar 100.000 terug.'

In één minuut koeien voeren

Het zand in de boxen draagt voor een belangrijk deel bij aan de verbetering van de gezondheid, denkt Van Zoelen. 'De koeien zijn nu ook veel zekerder van zichzelf, bijvoorbeeld bij het opstaan.' Met een aan twee zijden lossende instrooi-automaat vult hij de boxen met zand bij, gemiddeld zo'n 12 kilo per koe per dag. 'Doordat de stal voorzien is van vakwerkspanten, was het gemakkelijk om rails aan te leggen waar de automaat aan hangt. Het enige wat ik doe, is de bunker met zand regelmatig bijvullen.'

Op de W5-vloer, een dichte, hellende profielvloer met gladde urinesleuven onder afschot, voert een kettingaangedreven mestschuif de mest en het zand weg naar een goot, die doorgespoeld wordt met dunne fractie om het scheiden van de mest en het zand te vergemakkelijken. In drie bezinkputten over 100 meter lengte krijgt het zand de kans om verder te bezinken. 'We willen het zand één tot twee keer per jaar uit de putten scheppen en over het maisland uitrijden.'

De stal bestaat uit vier vakken met plaats voor 60 melkkoeien. Op dit moment zijn er drie robots geïnstalleerd, maar met de komst van een vierde melkrobot is bij de

bouw al rekening gehouden. Hoe snel die zijn intrede doet, durft Van Zoelen niet te voorspellen. 'We wachten eerst af hoe de mestwetgeving gaat uitpakken. Maar naar 175 koeien groeien lukt zeker zonder extra voer en grond aan te kopen.' De veehouder heeft de veestapel nu ingedeeld in drie productiegroepen. De voerrobot brengt vier keer per dag een verse portie voer voor de koeien. Op het scherm bij de voerkeuken checkt Van Zoelen de instellingen. 'In een minuutje tijd kan ik de koeien voeren', grapt hij. Om het automatisch voeren eerst goed onder de knie te krijgen, is het rantsoen vooralsnog simpel gehouden, met kuilgras, mais en krachtvoer. 'Maar we stemmen het al wel per groep af door te variëren in de verhouding gras-mais en in de hoeveelheid en soort krachtvoer.' De loonwerker zet één keer in de zes dagen blokken kuil en mais klaar in de voerkeuken. 'Dat kost de loonwerker 100 uur op jaarbasis. Daar kan ik zelf geen zware shovel voor aanschaffen.'

Het zorghok midden in de stal heeft Van Zoelen nog niet in gebruik genomen. 'Voor de IDS-subsidie ben je verplicht om de eerste vijf jaar na de bouw twee procent van de stal in te richten als zorgruimte, maar voor een stal met zand in de boxen is dat eigenlijk te veel.'

Selectie op genoomfokwaarden

In zijn fokdoel hield Van Zoelen al jarenlang rekening met het toekomstige robotmelken. 'We hebben al twee generaties gefokt op robotmelken. Ik heb gefokt op niet te kleine spenen, achterspeenplaatsing en melksnelheid. Die melksnelheid blijkt in de praktijk nogal te variëren, van 3 tot 12 minuten.'

Het genetisch niveau van de veestapel ligt hoog. Zo leverde Van Zoelen, die deelnemer is aan het FokkerijDataPlus-program-

ma, onlangs nog een Dannostierte uit Mascoldochter Tet 612 aan CRV. 'Zijn moeder scoort 285 NVI, maar liefst 120 NVI boven haar verwachtingswaarde.'

Van Zoelen gebruikte al vroeg genoomfokwaarden om te selecteren in de veestapel. De laagste twintig procent van de veestapel krijgt een witblauwstier als partner. Aan de hand van genoomfokwaarden voor NVI, exterieur en kilo's vet en eiwit bepaalt Van Zoelen met welke koeien hij verder fokt. 'Het komt wel eens voor dat ik met een koe met 110 lactatiewaarde niet verder fok omdat ze slecht scoort voor genoomfokwaarden.'

De inseminatielijst is gevuld met een kwart genoomstieren en voor de rest fokstieren zoals Atlantic, Wyman, Massey, Danno, Bookem, Epic en Twist. Om nog sneller genetisch vooruit te gaan, insemineert hij alle pinken bovendien één keer met gesekest sperma.

Niet op zand afkalven

Voor in de stal heeft Van Zoelen een afkalfhok met een deel stro en een deel zand. Een dag voor het kalven laat de veehouder de koeien in het strogedeelte dat hij met een hek simpel kan afsluiten. 'Ik laat de koeien op stro afkalven. Enerzijds omdat zand nogal koud is voor kalfjes die net geboren zijn, anderzijds omdat ze al snel helemaal onder het zand zitten.'

Bij het afkalven zit Van Zoelen erbovenop. 'Ik ga er gerust ook 's nachts mijn bed voor uit. Met één zorgkoe heb ik evenveel werk als andere 135 koeien samen. Die ene zorgkoe wil ik voorkomen.' Ook 's nachts benut Van Zoelen zijn tijd goed. 'Als ik even moet wachten, loop ik gerust nog even achter de boxen langs. Dat scheelt me 's ochtends weer. Dat is het voordeel van al die automatisering; ik ben nu gewoon veel flexibeler.'